

קונטרס

צרות לבבי

יגלה עצות איך לצאת מפל הצרות שעוברות על בני-אדם בזה העולם העובר, ויורה להם דרך קלה ונעימה איך להפוך את כל המרירות למתיקות והחשך לאור גדול; אשרי השם אל לבו דברים אלו, וחוקקם היטב בתוך תוכו, שאז יעבר את זה העולם בשלום.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוהרא"ש נ"י אָמר: הָאָדָם צָרִיךְ לְהַחְזִיק מֵעַמֵּד
וְלֹא לְהִשָּׁבֵר, אֶף שֶׁהַצָּרוֹת מְתַגְבְּרוֹת וּמְתַפְּשָׁטוֹת
עָלָיו מְאֹד. וְעַקֵּר הָעֵצָה הַיָּא רַק לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִמּוֹ
יְתַבָּרֵךְ, וְזֶה אֲשֶׁר יִצִּיל אוֹתוֹ מִכָּל הַצָּרוֹת, כִּי אֵין
מְקוֹם לְהִתְחַבֵּא אֶלָּא אֶצְלוֹ יְתַבָּרֵךְ.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשו)

קונטרס צרות לבבי

.א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, אֲשֶׁר בְּזֶה
הָעוֹלָם עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרוֹת וְיִסּוּרִים קָשִׁים
וּמְרִים, עַד שֵׁשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׁמַתֵּי־אֲשִׁים מְרַב צָרוֹת
וּמְרִירוֹת שְׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם, וְנִדְמָה לָהֶם שְׂאֵף פֶּעַם
בְּחַיֵּיהֶם לֹא יִזְכּוּ לְצֵאת מִצָּרוֹתֵיהֶם. אֲשֶׁר בְּאֻמַּת זֶה
טְעוֹת גְּדוֹלָה בְּמֵאֵד מְאֵד; כִּי כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים
שְׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם, הֵם רַק מִחֲמַת שְׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא אוֹהֵב אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ, וְכִדֵּי שְׁנִזְכָּה
לְחֹזֵר אֵלָיו, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן לָנוּ מִכּוֹת, כְּדֵי
שְׁנַתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ וְנִזְכָּה לְשׁוּב
אֵלָיו. אָבֵל אִם אֵין לְאָדָם שְׂכָל וְדַעַת, וְתִכְף-וּמִיד
כְּשֶׁבָאִים עָלָיו יִסּוּרִים, הוּא בּוֹרֵחַ וּמְתַרְחֵק מִמֶּנּוּ
יִתְבַּרֵךְ, בְּזֶה מְכַבֵּיד עָלָיו אֶת הַצָּרוֹת. וּבְאֻמַּת אוֹמְרִים

חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מְנַחוֹת נג): מַה זֵּית אֵינוּ מוֹצִיא
שְׁמֵנוּ, אֶלָּא עַל-יְדֵי כְּתִיתָהּ, אַף יִשְׂרָאֵל אֵין חוֹזְרִים
לְמוֹטָב, אֶלָּא עַל-יְדֵי יִסּוּרִין; כְּאוֹתוֹ שְׁמֵן הַיּוֹצֵא מִן
הַזֵּית עַל-יְדֵי שְׁכוּתָשִׁים בּוֹ הֵיטֵב, כֵּן אֵין אָדָם שָׁב
בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, אֶלָּא כְּשֶׁעוֹבְרִים עָלָיו יִסּוּרִים
מָרִים וְקָשִׁים מְאֹד. וְאִם יֵשׁ לְאָדָם שְׂכָל, וּבִשְׂעָה
שְׁעוֹבְרִים עָלָיו צְרוֹת וְיִסּוּרִים, בְּמָקוֹם שְׂרִוץ אֶל
פְּלוּנֵי אוֹ אֶל אֱלֵמוּנֵי, הוּא בּוֹרַח אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, תִּכְרַף-
וּמִיד הָיוּ נִפְסָקִים יִסּוּרָיו. וּמָה אָנוּ רוֹאִים? כְּשֶׁעוֹבְרִים
עַל בְּנֵי-אָדָם מְכַאוּבִים וּמְצוּקוֹת, הוּא מִתְחִיל לְדַבֵּר
נֶגֶד הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, חֵס וְשְׁלוֹם, וְנֶגֶד כָּל הַקְדוּשׁ
לְעַם יִשְׂרָאֵל, וּמִנְבֵּל אֶת פִּיו, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, עַל-יְדֵי-זֶה
מְעוֹרֵר עָלָיו עוֹד יוֹתֵר יִסּוּרִים; כִּי כָּל הַיִּסּוּרִים הַבָּאִים
עַל הָאָדָם הֵם רַק כְּדֵי לְקַרְבוֹ יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. אֲבָל
לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֵה לְהִגִּיעַ אֶל הַדַּעַת הַזֹּה, לֹא כָּל אֶחָד
יְכוּל לְסַבֵּל יִסּוּרִים, בְּעֵבוֹר זֶה אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים (יְלָקוּט אֵיוב תתקח): אֵיוב אֱלוּלֵי לֹא קָרָא תִּגְר
כְּשֶׁבָאוּ עָלָיו יִסּוּרִין, כְּשֵׁם שְׂאוּמְרִים עֲכָשׁוּ: אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, כִּף הָיוּ אוֹמְרִים
אֱלֹהֵי אֵיוב; הֵינּוּ אִם אֵיוב הָיָה יְכוּל לְהִתְאַפֵּק בְּשְׂעָה
שְׁעִבְרוּ עָלָיו יִסּוּרִים, וְלֹא הָיָה קוֹרָא תִּגְר אֶל הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא וּמְקַלֵּל עַצְמוֹ, הָיָה זוֹכֵה לְהִיּוֹת הַרְגֵּל
הַרְבִּיעֵי שֶׁל הַמְּרַכְּבָה הָעֲלִיוֹנָה. כְּמוֹ שְׂאֵנוּ מוֹצֵאִים,

שְׁאֲבָרָהֶם, יִצְחָק וַיַּעֲקֹב זָכוּ לְהִיּוֹת הַמְרַפָּכָה לְשִׁכְיַת עֲזוֹ
 יִתְבָּרַךְ. וּלְזֶה זָכוּ דַיְקָא עַל-יַדֵּי שְׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם צָרוֹת
 וַיְסוּרִים וּמְרִירוֹת קָשָׁה וּמְרָה מְאֹד, וְאַף פְּעַם לֹא קָרְאוּ
 תִּגְר נֶגֶד הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲדַרְבֵּה מְכַל מַה שְׁעָבַר
 עֲלֵיהֶם הֵם בְּרַחוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל-יַדֵּי-זֶה זָכוּ לְהִיּוֹת כְּפִסָּא
 לְשִׁכְיַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ. לֹא-כֵן אִיּוֹב, בְּרַגְעַ שֶׁהִתְחִילוּ לַעֲבֹר
 עָלָיו יְסוּרִים קָשִׁים וּמְרִים, וְהָיוּ מְרִים לוֹ הַחַיִּים, בְּמִקּוֹם
 לְשִׁתְק, בְּמִקּוֹם לְבַקֵּשׁ אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵחֵל לְדַבֵּר
 נֶגְדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכִף אֲבָד אֶת הַזְכוּת הַזֹּאת שֶׁיְהִי מְרַפָּכָה
 לְשִׁכְיַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, בְּשַׁעֲה
 שְׁבָאִים עֲלֵיכֶם צָרוֹת וַיְסוּרִים, רְאוּ לְהִתְחַזֵּק וּלְחַזֹּר
 בְּתִשׁוּבָה אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלָכֶם, וְתִסְפְּרוּ לוֹ יִתְבָּרַךְ כֹּל אֲשֶׁר
 עוֹבֵר עֲלֵיכֶם בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת, וְתִבְקְשׁוּ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ,
 כִּי רַק הוּא יָכוֹל לַעֲזֹר לָכֶם. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 (ירושלמי ברכות, פ'ק ט', הלכה א'): אִם בָּאָה עַל אָדָם צָרָה, לֹא
 יִצּוּחַ לֹא לְמִיכָאֵל וְלֹא לְגַבְרִיאֵל, אֶלָּא לִי יִצּוּחַ וְאֲנִי עוֹנָה
 לוֹ; כְּשֶׁעוֹבְרָת עַל הָאָדָם מְרִירוֹת וְעָגְמַת נַפֶּשׁ, צָרוֹת,
 יְסוּרִים וְדְכָאוֹנוֹת, עֵקֶר הָעֵצָה אֲזוּ לְהַמְשִׁיךְ עֲצָמוֹ אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, לְדַעַת שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פִּרְטֵי פִּרְטֵיּוֹת. כְּמוֹ
 שְׁאוֹמְרִים חַז"ל (חלין ז'): אִין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה,
 אֶלָּא אִם-כֵּן מְכַרִּיזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה; אֶפְלוּ מִכָּה קִטְטָה

על האצבע הקטנה היא גם-כן בהשגחה, כי אין העולם הפקר, אלא הכל בהשגחה ממנו יתברך. ואם היה אדם מכניס בעצמו ידיעה זו, שהכל מאתו יתברך, אזי היו נמתקים ממנו כל הדינים והיסורים והמרירות, והיה מרגיש נעים וערבות זיו אלקותו יתברך; כי אין הקדוש-ברוך-הוא שורה אלא כשאדם שפל בדעתו והוא שבור, שעליו נאמר (תהלים נא): "לב נשבר ונדפה אלהים לא תבזה". לזאת, בני ובנותי היקרים, בשעה שעוברים עליכם יסורים קשים ומרים, כל אחד ואחד כפי בחינתו, אל נא תבעטו ביסורים, אלא חזרו בתשובה שלמה אליו יתברך, והתחזקו בתפלה לדבר אליו יתברך, ולספר לו כל מה שעובר עליכם, וזה ימתיק מכם את כל הדינים. ואם היו בני-אדם יודעים מהסוד הזה, היה כל אחד ואחד נעשה כלי להמשכת זיו שכינת עזו יתברך למטה, כי הקדוש-ברוך-הוא מתאנה שתהיה לו דירה בפתחוננים, כי כף אומרים חכמינו הקדושים (עין תנחומא בחקתי, סימן ג'): מיום שברא הקדוש-ברוך-הוא את עולמו, נתאנה שתהיה לו דירה בפתחוננים; הקדוש-ברוך-הוא רוצה לגור אִתנו, רוצה שנזכה להכיר אותו, להסתכל עליו, להרגיש אותו, לחיות אתו, לנשם אותו, אבל אל זה אי אפשר לזכות, אלא כשאדם חוזר בתשובה שלמה, עד שנזדכך לגמרי, עד

שלא נשארת אצלו שום מחשבה זרה, שום מחשבה פגומה, אלא כל מחשבתו היא רק הקדוש-ברוך-הוא, אשר זוהי מדרגת הצידיקים, שכל-כך בטלים אליו יתברך, עד שאינם רואים, אינם שומעים, אינם מרגישים, אלא רוחניות אלקות. וזו התכלית שיהודי צריך להגיע אליה בזה העולם, אבל בעוונותינו הרבים, אדם עשה מה שעשה, חטא במה שחטא, פגם במה שפגם, על-ידי-זה נתלבש בלבוש עב וגם, ונתכסה מאתו רוחניות חיות אלקותו יתברך. אבל הקדוש-ברוך-הוא אב הרחמן, רוצה לזכות אותנו, להמשיך עלינו אור וזיו וחיית ודבקות בו יתברך, לזאת מכה אותנו, ואנו סובלים צרות ויסורים. ואם יש לאדם שכל, תכף-ומיד בשעה שממרמר ונכנס בדכאון, ונכנס בו יאוש וחושב שאבד מנוס ותקוה ממנו, בו ברגע הוא מתחזק ואינו נופל בדעתו ומחזיק מעמד, ואינו מאבד עצמו, אלא בורח אליו יתברך, דיקא אז נעשה כלי להמשיך עליו שכירת עזו יתברך, ונזדכך גופו, וזוכה לראות אלקות בהתגלות נפלאה עד מאד; כי בשעה שאדם נשבר, דיקא אז אם מתחזק, נעשה כלי לקבל בו רוחניות חיות אלקותו יתברך, ונעשה כסא לשכירת עזו יתברך.

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי אֶחָד מֵהַנְּסִיווֹנוֹת הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר בְּזֶה הָעוֹלָם, שְׁעוֹבְרִים יְסוּרִים קָשִׁים וּמָרִים עַל כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ; זֶה אֵין לוֹ זְוֹג, זֶה אֵין לוֹ יְלָדִים, זֶה אֵין לוֹ פְּרֻנְסָה, זֶה יֵשׁ לוֹ מְרִיבוֹת, זֶה חוֹלָה וְכוּ', אֲשֶׁר כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ שׁוֹבְרִים אֶת הָאָדָם, עַד שֵׁשׁ בְּנֵי-אָדָם, שְׁמֹרֵב הַיְסוּרִים שְׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם, הֵם מִפְּלִיטִים מְלִים כְּלַפֵּי מַעֲלָה. וּבִאֲמַת אֵין לָהּ טְעוֹת גְּדוֹלָה מְזוֹ, כִּי כָּף אוֹמְרִים חַז"ל (סְפָרִי וְאַתְחַנֵּן לֵב): יֵהָא אָדָם שְׂמַח בְּיְסוּרִים יוֹתֵר מִן הַטּוֹבָה, שְׂאֵלוֹ אָדָם בְּטוֹבָה, אֵין נִמְחָל לוֹ עוֹן שְׁבִידוֹ, וּבִיְסוּרֵין נִמְחָל לוֹ; הֲרֵי שְׁלָף לְפָנֶיךָ, כִּיּוֹן שְׁעוֹבְרִים יְסוּרִים עַל בְּנֵי-אָדָם, לֹא זְזִים מִשָּׁם, עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל לָהֶם עַל כָּל עוֹוֹנוֹתֵיהֶם; וְאִף שֶׁזֶה קָשָׁה בְּמָאד מְאֹד, כִּי כִּיּוֹן שְׂבָאִים עַל הָאָדָם יְסוּרִים, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, הוּא נִתְבַּלְבַּל לְגַמְרֵי, וְנִשְׁבַּר לְבוֹ, וְנִדְמָה לוֹ כְּאֵלוֹ אֶבֶד מְנוּס וְתִקְוָה מְמַנּוֹ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ יוֹתֵר, וּמִתְחִיל לְהַפְלִיט מְלִים רָעוֹת כְּלַפֵּי מַעֲלָה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, עִם כָּל זֹאת, אִם זוֹכָה לְקֶצֶת יְשׁוּבַת הַדַּעַת, וּמִתְבוֹנֵן אֲשֶׁר כִּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְחִיוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם? "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה" (תְּהִלִּים ז, יא), וְגַם מִשְׁבַּעִים הַשָּׁנָה עָבְרוּ חֲלָפוּ שָׁנִים

צרות לבבי

רצו

רבות, ומה שנותר לו, גם כחלום יעוף, והנה כבר שב אליו יתברך, הכדאי בעבור זמן פה קצר, להפליט מלים נגד הקדוש-ברוך-הוא, בעת שעוברות הצרות?! הלא חכמינו הקדושים אומרים (פסיקתא רבתי מח): אשרי אדם שנגעו בו יסורים, וכבש רחמיו ולא קרא תגר; אשרי מי שעברו עליו יסורים, וסותם פיו ואינו מדבר נגדו יתברך, אדם זה נעשה מרכבה לשכינה. כי השכינה הקדושה שורה באדם שסובל יסורים ועלבונות, שפיכות דמים, מרירות ודכאונות, אף-על-פי-כן ממשיך עצמו להקדוש-ברוך-הוא, אז נפתח לו הלב, ומרגיש את הקדוש-ברוך-הוא. לזאת, בני ובנותי היקרים! בשעה שעוברים עליכם יסורים וצרות, מרירות ודכאונות, אל תהיו שבורים, אלא תחזרו אל הקדוש-ברוך-הוא, ותתחילו לדבר אליו יתברך בשפת האם שלכם, בתמימות ובפשיטות, כדבר הבן אל אביו והאיש אל חברו, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, כי הקדוש-ברוך-הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוף כל עלמין, הוא יתברך נמצא פה אתנו, ומה שאין מרגישים אותו, זה עקב החטאים. וזהו שנאמר (ישעיה נט, ב): "כי אם עונתיכם היו מבדלים בניכם לבין אלקיכם"; חטאי האדם מעלימים ומסתירים את הקדוש-ברוך-הוא, ומה שעוברים על האדם צרות ויסורים, הוא

מחמת שהקדוש-ברוך-הוא אוהב אותו, ורוצה שימשיך עצמו אליו, ונותן לו יסורים שיצעק: "אי, אי, רבנו של עולם, תמשיך עלי חסד"; וזהו שאומרים חכמינו הקדושים (ברכות ה.): כָּל שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָפֵץ בּוֹ — מְדַכָּאוּ בְּיְסוּרִים, וְאִם קִבְּלָם, "יֵרָאֶה זֶרַע יֵאָרִיךְ יָמִים" (ישעיה נג, י); אִם אָדָם מְקַבֵּל יְסוּרִים בְּאַהֲבָה, זוּכָה שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִתֵּן לוֹ בָּנִים זְכָרִים, וְיֵאָרִיךְ יָמִים. וּבּוֹדָאֵי זֶה קָשָׁה מְאֹד, כִּי בְּשַׁעֲהַ שְׂבָאִים יְסוּרִים עַל הָאָדָם, הוּא מִתְבַּלְבֵּל לְגַמְרֵי, וְנוֹפֵל בְּדַכָּאוֹן וּבִיְאוּשׁ, וּמִתְיַאֵשׁ מִחַיָּו, וְצוֹעֵק שְׂאִינוֹ יְכוּל כְּבָר יוֹתֵר מְרֹב הַיְסוּרִים — הֵן מֵעֲצָמוֹ, שְׂאִין מִסְתַּדֵּר לוֹ כְּפִי שְׂרָצָה, וְהֵן שְׂמֵסְתוֹכֵב עֲרִירֵי וּבּוֹדֵד בְּלֹא אִשָּׁה, וְהֵן כְּשֶׂאִין לוֹ שְׁלוֹם-בַּיִת, וְהֵן כְּשֶׂאִין לוֹ יְלָדִים, וְהֵן כְּשֶׂאֶחָד מִבְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה חוֹלָה, חָס וְשְׁלוֹם — אוֹ הַבַּעַל אוֹ הָאִשָּׁה, אוֹ הַבֵּן אוֹ הַבִּת, אוֹ הָאָב אוֹ הָאֵם, שֶׁהֲצַעַר הַזֶּה מְדַכָּאוֹ וְשׁוֹכְרוֹ לְגַמְרֵי, עִם כָּל זֹאת, אִם אָדָם מִחֲזִיק מֵעַמָּד, וְאִינוֹ נִשְׁבֵּר בְּשׁוֹם פָּנִים וְאַפֵּן, אֶלָּא מִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ כִּילָד קָטָן הַצּוֹעֵק: "אָבָא, אָבָא, כּוֹאֵב לִי, אָבָא, אָבָא, תַּעֲזֹר לִי"; אֵין אַתֶּם יְכוּלִים לְשַׁעַר וּלְתַאֵר אֶת גְּדֵל הַשְּׁעִשׁוּעִים שְׁנַעֲשִׂים בְּאוֹתָם רְגַעִים בְּשָׂמִים, כִּי הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אִינוֹ מְבִיא יְסוּרִים עַל הָאָדָם, אֶלָּא כְּדִי לְהַמְשִׁיכוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. וְאִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים,

שָׁפַל מֵה שְׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם זֶה לְתַכְלִית טוֹבָה — כְּדִי
 לְהִתְקַרֵב יוֹתֵר אֶל הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, הֵיוּ שְׂמֵחִים
 בְּיִסּוּרִים, וְהִיְתָה נִמְשַׁכֶּת עֲלֵיהֶם יְשׁוּעָה גְדוֹלָה. וְזֶהוּ
 שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית ח.): כָּל הַשְּׂמֵחַ
 בְּיִסּוּרֵין שְׂבָאִין עָלָיו, מְבִיא יְשׁוּעָה לְעוֹלָם;
 כְּשִׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם יִסּוּרִים, מָרִים לוֹ הַחַיִּים, וְיוֹדֵעַ
 בִּידִיעָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, אֲשֶׁר בּוֹדָאֵי יֵצֵא מִזֶּה,
 וּמִתְחַזֵּק בְּבִטְחוֹן חֲזָק, וְאוֹמֵר לְעַצְמוֹ: "בְּעִזְרַת הַשֵּׁם
 יִתְבַּרְךָ, אֵצֶא מִזֶּה, בְּעִזְרַתוֹ יִתְבַּרְךָ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 יִרְחִיב לִי, וְאֶתְפַּטֵּר מֵהַצָּרוֹת", בּוֹ בְּרָגַע שְׂאָדָם
 מִתְחַזֵּק, וְאֵינוֹ נוֹתֵן לְעַצְמוֹ לְהִשָּׁבֵר, גּוֹרֵם שְׁעֵשׂוּעִים
 כְּאֵלוֹ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, שְׂאָף מְלֹאכֵי מַעְלָה אֵינָם יְכוּלִים
 לְהִרְאוֹת דְּבַר זֶה, כִּי מְצִינוּ מְלֹאכֵי מַעְלָה, שְׂנִדְחוּ
 מִהִקְדָּשָׁה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּשַׁעָה שְׂבָאִים
 עֲלֵיכֶם יִסּוּרִים קָשִׁים וּמָרִים, אֶל תִּפְלוּ בְּדַכְאוֹן, אֶל
 תִּתְיַאֲשׁוּ, אֶל תִּרְיִמוּ יָדַיִם, אֶל תִּכְנַסּוּ לִיאֹוֶשׁ שִׁפְיִלְכֶם
 בְּשִׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתִיו, אֶלָּא רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי
 אֲפָנִים שְׂבָעוֹלָם, וּתְבַקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, שְׂיַחֲוֶס וִירַחֵם
 עֲלֵיכֶם. וּבְזִכּוֹת הַיִּסּוּרִים הַלָּלוּ, יִמְחַל לָכֶם הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל עוֹנוֹתֵיכֶם. כִּי בְּאַמַּת בְּשַׁעָה שְׂאָדָם
 חוֹטֵא, מִסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵז
 מְבִיא עָלָיו הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִסּוּרִים בְּגוֹפוֹ, כְּדִי
 שְׂיִמְשֵׁךְ יוֹתֵר אֵלָיו. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ

להתחזק בכל מיני אפנים שבעולם, ותמשיכו שמחה
 בתוך חייכם, ואף שאני יודע שדבר זה קשה מאד, כי
 מי שסובל יסורים, נדמה לו שזה סוף העולם, כי
 היסורים הורגים את האדם, כי יש בני-אדם העוברים
 צרות כל-כף גדולות, וצועקים שאינם יכולים יותר.
 אבל עליכם לדעת, כי בו ברגע שאדם רואה שהגיעו
 מים עד נפש, וכלה כח הסבל, בו ברגע תהיה לו
 ישועה. כי כף אומרים חכמינו הקדושים (מדרש שוחר
 טוב תהלים כ, ד): כף אמר הקדוש-ברוך-הוא לישראל:
 אם ראיתם את הצרות שתכפו אתכם, באותה שעה
 אתם נגאלים; כשיהודי מגיע למצב כזה, עד שנדמה
 לו, שהנה אין לי שום תקנה, ואיני רואה מנוס ופתח
 איך לצאת מהצרה שנפלתי בה, הצרות מכסות אותי
 לגמרי, בו ברגע נפתחות לו כל הדלתות לצאת. אך
 לא כל אחד זוכה אז לשוב בתשובה, ובמקום לפתח
 את הפה ולדבר אליו יתברך: "רבוננו של עולם, אבי
 שבשמים, אני מקבל על עצמי מהיום והלאה לשמור
 שבת, ולהיות בשמחה כל השבת, ואני שב בתשובה,
 אבי שבשמים, אני מקבל עלי על מלכות שמים, אני
 מתחיל לקיים את מצוותיך". אזי הוא מפליט דבורים
 רעים נגדו יתברך; ודבר זה מחשיך ממנו יותר את
 חיי, ומרים לו החיים מאד. על-כן אשרי מי שפותח
 אז פיו, ומרחיב את הדבור לדבר אליו יתברך, זוכה

צרות לבבי שא

שְׁמַכֵּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים שְׁלוֹ, מִתְהַפֵּף וְנַעֲשׂוֹת לוֹ
יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת, וְזוֹכָה לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֹר כְּזֶה,
שְׁצַדִּיקִים מִבְּחָרִים זָכוּ לוֹ; כִּי בְּאֵמֶת כָּל הַצַּדִּיקִים
שְׁזָכוּ לְהַגִּיעַ בְּזֶה הָעוֹלָם לְמַדְרַגָּה כְּזוֹ — לְהַרְגִישׁ אֶת
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלַחֲיוֹת עִם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
הַכֹּל הָיָה רַק עַל-יְדֵי שְׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם צָרוֹת וְיְסוּרִים
וּמְרִירוֹת, וְאִף-עַל-פִּי-כֵן הִחֲזִיקוּ מֵעַמָּד. לְזֹאת, בְּנֵי
וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, בְּשָׁעָה שְׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם יְסוּרִים קָשִׁים
וּמְרִים, עַד שְׁאִינְכֶם יְכוּלִים כָּבֹר לְסָבֵל, פִּתְחוּ אֶת
פִּיכֶם, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִז תִּרְאוּ אֵילֹ
יְשׁוּעוֹת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִמְשִׁיךְ עֲלֵיכֶם, וְאֵילֹ
בְּרָכוֹת תִּבְאֲנָה עַל רֵאשֵׁיכֶם.

ג.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, שְׁפַעְמִים
מִתְגַּבְּרִים הַיְסוּרִים עַל הָאָדָם פַּעַם אַחַר פַּעַם, עַד
שְׁקֻשָּׁה לוֹ לְעַמָּד בְּנִסְיוֹן וְלִקְבֹל הַכֹּל בְּאַהֲבָה; כִּי
בְּאֵמֶת עֲקֵר הַתְּכָלִית בְּזֶה הָעוֹלָם, שְׁאָדָם יִקְבֹּל אֶת כָּל
אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו בְּאַהֲבָה, כִּי כֵּף אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (תְּנַחֲמָא עֲקֵב, סִימָן ג'): כָּל הַמְצַטְעֵר בְּתַחֲלָתוֹ,
טוֹב לוֹ בְּסוּפוֹ, וְאִין לֵךְ מְצַטְעֵר בְּתַחֲלָתוֹ יוֹתֵר
מֵאַבְרָהָם, וְכֵן אִין לֵךְ מְצַטְעֵר בְּתַחֲלָתוֹ יוֹתֵר מִיִּצְחָק

ומיֵעֶקב, ולבסוף הרחיב להם הקדוש־ברוך־הוא; אבל אדם שעוברים עליו כל־כף הרבה מניעות ובלבולים, עד שקשה עליו דבר זה, על־כן הוא נמצא בסכנה גדולה מאד, שיכול לעזוב, חס ושלום את הקדוש־ברוך־הוא, את התורה והמצוות, ובורח לכל הרוחות והבלי הבלים, ומתחיל להרגיש יותר ויותר את הצרות והיסורים; כי ברגע שאדם מנתק עצמו מהקדוש־ברוך־הוא, ושוכח ממנו יתברך, אז כופלים לו יסורים, ונמצא במצב שאינו יכול להחזיק מעמד יותר. לזאת, בני ובנותי היקרים, בשעה שבאים עליכם צרות ויסורים, ראו לקבלם באהבה, כי כף אומרים חכמינו הקדושים (עין מדרש שוחר טוב, תהלים צד, ב): חביבים יסורים לפני הקדוש־ברוך־הוא, ששמו של הקדוש־ברוך־הוא חל על מי שישורים באים עליו; כי כל זמן שאדם חי בזה העולם אינו מבטח שישאר אצל הקדוש־ברוך־הוא, איננו בטוח שישאר חזק באמונה, כפי היסורים שבאים עליו, בעבור זה הוא יתברך איננו משרה שכנתו ושמו עליו. וכפי שרואים בעוונותינו הרבים, שמליוני אנשים מאחינו בני ישראל מתרחקים מהקדוש־ברוך־הוא, על־כן אף אחד אינו בטוח שישאר אצלו יתברך, אלא כיון שעוברים על האדם צרות ויסורים, ומקבלם באהבה ואומר: "רבנו של עולם, מגיע לי מחמת שחטאתי,

צרות לבבי

שג

ויהיה זה לכפרת עוונות", אם אדם מרגיל עצמו לדבר כף, על-ידי דבורים אלו, זוכה להיות כסא לשכינת עזו יתברך, ואף פעם לא יברח ממנו יתברך. לזאת, בני ובנותי היקרים, בשעה שעוברים עליכם יסורים קשים ומרים — הן מעצמכם והן מאחרים, הן מהסבל שאתם סובלים בגופכם ובנפשכם, והן מהסבל שאתם סובלים מילדיכם, מקרובי משפחתכם, אל תתיאשו, אלא דעו כי הקדוש-ברוך-הוא שולח לכם את היסורים בחשבון צדק, מפאת שרוצה שאתם תשארו אצלו, וזה הנסיון שמנסה אתכם, אם בעת הצרה שבאה עליכם, אינכם מאבדים עשתונותיכם, אלא נשארים חזקים באמונה פשוטה בהקדוש-ברוך-הוא, ואומרים לפניו: "רבנו של עולם, אבי שבשמים, לא תתחבא ממני, אני אוהב אותך וחוזר אליך". אינכם יכולים לתאר ולשער אל איזו דבקות תזכו. וזהו נסיונו של כל יהודי, בשעה שבאים עליו יסורים וצרות, אינו זוכה להרגיש את שכינת עזו יתברך, כי אם היה מרגיש אותו יתברך, היה שש ושמח מהיסורים שבאים עליו, כי היסורים באים רק למרק עוונותיו. כי כף אומרים חכמינו הקדושים (ברכות ה.): כל שהקדוש-ברוך-הוא חפץ בו — מדכאו ביסורים; את מי שאוהב הקדוש-ברוך-הוא — נותן לו יסורים, וכל מה שיודע שגופו יותר חזק, מקבל

יותר יסורים. וכמאמרם ז"ל (בראשית רבה, פרשה פד, סימן ה'): הפשתני הזה כל מה ששודע שפשתנו יותר חזק — מכה בו, כף הקדוש-ברוך-הוא, כל מה ששהוא יודע שהצדיקים יותר חזקים מנגש ומכה בהם; לזאת, בני ובנותי היקרים, אף שעוברים עליכם עתה צרות ויסורים ומכאובים ודכאונות, ואתם מתיאשים מחייכם, עם כל זאת ראו להחזיק מעמד, ודעו שהקדוש-ברוך-הוא נמצא אתכם ואוהב אתכם, רק רוצה שתדברו אליו ותפתחו את פיכם, וכל אשר יש לכם בלב תספרו אליו יתברך, אזי תראו אל איזו ישועה תגיעו.

ד.

בני ובנותי היקרים! בזה העולם אדם צריך התחזקות עצומה בכל יום ויום ובכל שעה ושעה ובכל רגע ורגע, כפי פגעי ומקרי הזמן שעובר על כל אחד, האדם נמצא בסכנה גדולה מאד מאד שלא יפל בדכאון וביאוש, כי מה שובר את האדם יותר מיסורים קשים ומרים שעוברים עליו, וכיצד נשבר? על-ידי ששוכח ממנו יתברך, וחושב שהכל טבע, מקרה ומזל, ונדמה לו כי כל אשר עשה, זהו מעשה ידיו, כאלו אין פה יד הוי"ה, חס ושלום. לזאת

צרות לבבי

שה

סובלים בני-אדם מרירות רבה כל-כף, והם מדכאים בדכאון עמוק, ומסתובבים סחר סחר כשכורים, אינם רואים שום אור, כי נתקו עצמם ממנו יתברך. אף אם היו יודעים שכל היסורים והמרירות והמכאובים הם ממנו יתברך, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומחיה ומקיים את כל הבריאה בלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, היו בורחים רק אל הקדוש-ברוך-הוא, והיו ששים ושמחים ומשמחים את עצמם ואת אחרים. לזאת, בני ובנות היקרים, ראו לברח אל הקדוש-ברוך-הוא, ועל-ידי-זה תכנס בכם שמחה כזו, שלא רק אתם תהיו שמחים ועליזים, אלא תזכו לשמח יהודים אחרים, אשר מצוה זו עולה על כל המצוות. כי בשעה שאדם נמצא בצרות וביסורים, הוא מסכן בנקדת יהדותו, שלא יאבד את אמונתו, ולא יתרחק ממנו יתברך, וברגע שאדם מתרחק, חס ושלום, ממנו יתברך, ומשליך את המצוות ומחלל שבת, ואוכל טרפות ונבלות, רחמנא לצלן, בו ברגע נחשכים לו כל האורות, ונופל בדכאון פנימי, ואינו יודע את נפשו, ומסתובב בתהו ובהו, אינו מוצא את מקומו. לא-כן אם אדם מתחזק אפלו במצבים הקשים ביותר שעוברים עליו, ומתחזק באמונה פשוטה בהקדוש-ברוך-הוא, ויודע ועד שכל

מה שהקדוש-ברוך-הוא שולח עליו, זהו רק כדי לנסותו, לראות אל מי יפנה בעת צרתו, ורץ אליו יתברך. אם אדם מחזיק מעמד ושמח ביסורים, זוכה שהקדוש-ברוך-הוא יתגלה אליו, ולא זו בלבד, אלא אם גם זוכה בעת צרתו ויסוריו הקשים לשמח יהודים אחרים, זוכה שהקדוש-ברוך-הוא שורה אצלו בקביעות. כי אין הקדוש-ברוך-הוא שורה אלא במקום יסורים; וזוכה לרוח-הקדש ברור ומזכך. וכל הצדיקים שזכו שאור השכינה יתגלה אליהם, וראו מראות וחיזיונות מה קורה בכל העולמות כלם, ולרוח-הקדש ברור, לא זכו לזה אלא על-ידי היסורים שעברו עליהם, והחזיקו מעמד, והתחזקו ושמחו ביסורים, וחזקו גם את אחרים, ויקא על-ידי-זה זכו למה שזכו, אשריהם ואשרי חלקם!

ה.

בני ובנותי היקרים! ראו להמשיך עצמכם להקדוש-ברוך-הוא אפלו במצבים הקשים ביותר, ואל תתיאשו, אל תחשבו כי כף יהיה אתכם כל החיים — רק מר, רק צר, רק יסורים, אל תאמרו את זאת, כי מה שעובר עליכם עתה, זה רק מרב אהבה שהקדוש-ברוך-הוא אוהב אתכם, ורוצה שתשובו

בתשובה שלמה, כי בזמן שעוברים על האדם צרות ויסורים, ואינו מתאש, אלא נמשך אחריו יתברך, אז מתגלה עליו אור כזה שלא תאר כלל וכלל; כי באמת בני-אדם מסתובבים בזה העולם סומים ועורים, אלמים וחרשים, עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו, אף להם ולא יריחון, פה להם ולא ידברו, ידיהם ולא ימישון, רגליהם ולא יהלכו, מסתובבים בזה העולם ורואים רק טבע, דומם, צומח, חי, מדבר, תאוות, מדות רעות, פריצות, נאוף, שקר, כבוד, גאות, גנבות, גזלות, אלימות, את זאת רואה האדם ועם זאת חי יום יום, עד שנדמה לו כאלו "עזב אלקים את הארץ", אשר זו הגלות המרה ביותר, שאדם נעתק ממנו יתברך ושוכח ממנו (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז'), אז אין לו רק גשמיות, לא-כן הצדיקים רואים את הפנימיות מכל דבר, רק אלקות, איך שהקדוש-ברוך-הוא מחיה ומנהיג ומקים את כל הבריאה כלה, ושום דבר בעולם אינו מבלבלם, ואדרבה! מכל אשר עובר עליהם, יותר נמשכים אל הקדוש-ברוך-הוא. וזו המדרגה העליונה ביותר, שאדם צריך להגיע אליה, שמתקף החשך המר הזה, מתקף הפריצות, הגשמיות, הגנבות, האלימות והשקרים, הגאות והעולות, דיקא משם ימשיך עצמו אליו יתברך, ולא יחפץ לילך בדרכי הגויים. לזאת,

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּכֹל מִינֵי אַפְנִים
שְׁבַעוּלָם, וְאַף שְׁעוּבָרִים עֲלֵיכֶם עֵתָה יִסּוּרִים קָשִׁים
וּמְרִים, וְנִדְמָה שְׂאִין לָכֶם יוֹתֵר כַּחוֹת לְהַמְשִׁיךְ בַּחַיִּים
בַּמָּצָב בּוֹ אַתֶּם נִמְצָאִים, "בַּמָּצָב שֶׁנִּפְלְנוּ אֵינָנו יְכוּלִים
יוֹתֵר", אֵל תֹּאמְרוּ כֵּן, כִּי בּוֹ בְּרָגַע שֶׁתִּחְזִיקוּ מֵעַמָּד,
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִפְתַּח לָכֶם אוֹר כְּזֶה, שְׁלֹא תֵאָרְתֶם
מִימֵיכֶם. כִּי הִנֵּה בְּזֶה הָעוֹלָם הוֹלְכִים שְׁנֵי אַנְשִׁים:
צַדִּיק וְרָשָׁע, רָשָׁע — הַכֹּל נֶעְלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ, מְרַגֵּשׁ
רַק חֲשֵׁךְ, מִתְיַאֵשׁ מִחַיָּיו לְגַמְרֵי, רָשָׁע — מְדַבֵּר נֶגֶד
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, רָשָׁע — מְקַלֵּל וּמְנַבֵּל פִּיו, לֹא-כֵן
הַצַּדִּיקִים דְּבוֹקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, צַדִּיק — רוֹאֵה
רַק טוֹב, צַדִּיק — רַק מְבָרֵךְ, רַק מְחַזֵּק. לְזֹאת בְּנֵי
וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֵל נָא תִפְלוּ בְיָאוֹשׁ וּבְמִרְרוֹת כְּאֵלוֹ
אֲבָד מָנוֹס וְתִקְוָה מִמְכֶם, תִּבְטְחוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא
יִתְבָּרַךְ בְּיָדָיו לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם. כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ
(תְּהִלִּים ל"ב): "רַבִּים מִכְּאוֹבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בַּהוֹי"ה
חֶסֶד יִסּוּבְּבוֹ", אוֹמְרִים עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
(יְלִקוּט תְּהִלִּים תשי"ט): אֲפֹלוֹ רָשָׁע, [אִם שָׁב בַּתְּשׁוּבָה, כִּי
סוּבֵל מִכְּאוֹבִים וְיִסּוּרִים מִחַמַּת עוֹנוֹתָיו] וּבּוֹטֵחַ בַּה'
— "חֶסֶד יִסּוּבְּבוֹ" — הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִמְשִׁיךְ
עָלָיו חֶסֶד. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, מֵאַחַר שֶׁעָבַר
עֲלֵיכֶם בַּחַיִּיכֶם כָּל-כֵּן הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, וְסִבְלַתֶם
כָּל-כֵּן, אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ בְּרָגַע הָאֲחֵרוֹן, כִּי דִיקָא בְּתוֹךְ

צרות לבבי

שט

הצרה תראו הרחבה גדולה מאד, כמו שאמר דוד המלך (תהלים ד, ב): "בצר הרחבת לי", בשעה שהיה לי צר ומר, וחסבתי שאבדתי את העולם הזה והבא, אז הרחבת לי; אומרים חכמינו הקדושים (ירושלמי תענית, פ"ק ב', הלכה ט): אמר דוד לפני הקדוש-ברוך-הוא, כל צרה שהייתי נכנס בה, אפה היית מרחיבה, נכנסתי לצרתה של בת-שבע, נתת לי את שלמה המלך, נכנסתי לצרתן של ישראל, ונתת לי את בית-המקדש, הרי שמתוך הצרה — רוחה. לזאת, בני ובנותי היקרים, מאחר שעבר עליכם בחייכם כל-כף הרבה משברים וגלים, וסבלתם בימי נעוריכם, ולא היה לכם יום אחד טוב בחיים, ומאז שהנכם מכירים את עצמכם, לא היה לכם יום בלי יסורים ומרירות: הן במוסדות הלמוד, הן בחברה, הן בפשהתבגרותם והן כשנשאתם, עוד לא עבר עליכם יום ללא מכאוב, על-כן ראו לשוב בתשובה אליו יתברך, ותתחילו לדבר אליו, אז תראו שהכל יתהפך לטובה, כי רק הקדוש-ברוך-הוא יכול לעזור לכם ולהוציאכם מהיסורים. העקר אל תדברו, חס ושלום, נגדו יתברך, אלא תכניסו אותו יתברך לתוך חייכם, ובזכות זו שתחזיקו מעמד ולא תשברו בשום פנים ואפן, תראו ישועה גדולה בגשמיות וברוחניות, ויצאו לפניכם כרוזים מהשמים: אשרי הבן המאמין בהקדוש-ברוך-

שי

צרות לבבי

הוא, אשרי הבן המחזיק מעמד בעולם הזה, ואז טוב
לו לעולם הבא!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!